

Considerations on the Preventive Seizure of Criminal Assets and the Opportunity of Liquidating Seized Movable Assets in Criminal Proceedings

[Considerații privind sechestrul asigurator și oportunitatea valorificării bunurilor mobile sechestrate în procesul penal]

Alexandru FRĂSILĂ¹

¹ Ph. D. Candidate, Bucharest University of Economic Studies; Assistant, "A. I. Cuza" University of Iași; Attorney-at-law, Iași Bar Association, Romania, avocat.frasila@gmail.com

Abstract

The preventive seizure of criminal assets is a procedural coercive remedy through which assets belonging to the criminal suspect, the criminal defendant, or any other persons provided by law, are frozen, for the purpose of maintaining the economic value of said assets, and that of preventing the concealment, destruction, disposition or abscondment from investigation of said assets. The current legal framework offers the possibility of selling the property that falls under preventive seizure during the criminal trial, the statutory provisions being justified by the continuous difficulties that had arisen in the judicial practice with respect to maintaining a constant level in the valuation of attached movable property until the final judgment in the criminal case. The relevant statutes were adopted to prevent harm to the common public interest, but also to the private interests of selected participants in the criminal trial, which are also at risk due to the inescapable economic processes of property depreciation and degradation over time. The analytical approach initiated in this chapter aims to present the theoretical and practical elements that characterize the procedure for the sale of seized movable assets during the criminal trial.

Keywords: Criminal asset seizure; Asset liquidation; Criminal proceedings; Money laundering.

How to cite: Frăsilă, A. (2025). Considerations on the Preventive Seizure of Criminal Assets and the Opportunity of Liquidating Seized Movable Assets in Criminal Proceedings. *Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iași, Fascicula: Drept, Științe Economice, Științe Politice*, 34, 138-149.
<https://doi.org/10.63331/upalaw/34/13>

1. Noțiuni introductive privind sechestrul asigurator

În sensul legii penale, sechestrul este o măsură asiguratorie ce constă în indisponibilizarea temporară a unui bun aflat în proprietatea sau posesia unei persoane, în baza unei decizii luate pe parcursul procesului penal și fundamentată de existența unui pericol obiectiv de ascundere, distrugere, înstrăinare sau sustragere de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii, a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin săvârșirea infracțiunii.

În doctrină, se consideră că acest pericol obiectiv trebuie dovedit prin probe¹, ținând cont de caracterul de constrângere al măsurilor asiguratorii, ce nu pot fi dispuse fără existența unor indicii temeinice și a unei motivări bazată pe probe². Astfel, măsurile nu pot fi dispuse în baza simplei existențe a unui proces penal, ci este necesară identificarea unui potențial risc de ascundere, distrugere, înstrăinare sau sustragere a bunurilor³.

Măsurile asiguratorii reprezintă o ingerință serioasă în exercitarea unui drept fundamental⁴, respectiv a dreptului de proprietate ocrotit de art. 44 din Constituția României⁵, astfel că măsura trebuie să respecte toate cerințele privind caracterul necesar prevăzut de lege, să răspundă exigenței de proporționalitate consacrate de art. 53 alin. (2) din Constituție și să mențină un echilibru just între cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale omului⁶. În acest sens, Înalta Curte a statuat necesitatea stabilirii unui raport rezonabil de proporționalitate între scopul pentru care se dispune măsura și protecția dreptului persoanei vizate de a se folosi de bunurile sale, pentru a se evita impunerea unui sarcini individuale excesive⁷.

Totuși, într-un aparent contrast, Curtea Constituțională a statuat faptul că, în cazul infracțiunilor grave, sechestrul poate fi instituit cu mult înainte de a fi evaluată întinderea activității infracționale și a prejudiciului, precum și faptul că acesta poate fi dispus cu privire la toate bunurile suspectului sau inculpatului, precum și cu privire la bunurile care aparțin altor persoane, dacă se cunoaște că provin din săvârșirea de infracțiuni. În acest demers, organele judiciare trebuie să aibă în vedere asigurarea posibilității unui nivel mediu de trai pentru suspect sau inculpat și familia sa, neavând importanță dacă nivelul de existență este inferior celui avut anterior instituirii măsurilor asiguratorii⁸.

¹ Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală* (București: Editura Universul Juridic, 2019), 903, citat în Anastasiu Crișu, *Drept procesual penal. Partea generală*, ed. 5, revizuită și actualizată (București: Editura Hamangiu, 2021), 587.

² Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală* (București: Editura Universul Juridic, 2019), 903, citat în Anastasiu Crișu, *Drept procesual penal. Partea generală*, ed. 5, revizuită și actualizată (București: Editura Hamangiu, 2021), 588.

³ Andrei-Viorel Iugan, *Măsurile procesuale* (București: C. H. Beck, 2023), 293.

⁴ Anastasiu Crișu, *Drept procesual penal. Partea generală*, ediția a 5-a, revizuită și actualizată (București: Hamangiu, 2021), 590.

⁵ *Monitorul Oficial al României*, nr. 767 (2003).

⁶ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Sporrong și Lönroth v. Suedia*, cited in Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, Hotărârea nr. 2/2020, 6, <https://www.iccj.ro/wp-content/uploads/2021/06/Hotararea-2-2020.pdf>

⁷ Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia nr. 19/2017, *Monitorul Oficial al României*, nr. 953/2017, <https://www.iccj.ro/2017/10/16/decizia-nr-19-din-16-octombrie-2017/>.

⁸ Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 902/2015, par. 19, *Monitorul Oficial al României*, nr. 189/2016, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/176573>

2. Instituirea măsurilor asiguratorii în materia infracțiunii de spălare a banilor

De regulă, luarea acestor măsuri are caracter facultativ, însă există și situații de excepție, în care legi speciale prevăd obligativitatea luării măsurilor asiguratorii, cum este în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală⁹ sau spălare a banilor¹⁰.

De exemplu, art. 50 din Legea 129/2019, stipulează că „în cazul în care s-a săvârșit o infracțiune de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, luarea măsurilor asiguratorii este obligatorie”. Astfel, nu se mai impune analiza oportunității măsurii în raport de situațiile prevăzute expres de legiuitor, prin raportare la pericolul obiectiv de ascundere, distrugere, înstrăinare sau sustragere de la urmărire a bunurilor. Îndeplinirea acestei condiții este prezumată de către legiuitor, având în vedere specificul și scopul infracțiunii de spălare a banilor, respectiv ascunderea ori disimularea originii ilicite a bunurilor.

Asfel, în asentiment cu doctrina de specialitate citată anterior, apreciez că regula în materie este necesitatea probării îndeplinirii condiției privind existența unui pericol obiectiv de ascundere sau sustragere a bunurilor, însă în cazul infracțiunii de spălare a banilor, această condiție este inclusă în conținutul constitutiv al infracțiunii, acțiunile de ascundere și disimulare a originii ilicite a bunurilor fiind asimilate scopului infracțional.

Caracterul obligatoriu al măsurilor asiguratorii a făcut obiectul unor critici de neconstituționalitate, autorul excepției considerând că dispozițiile legale sunt de natură a încălca prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție, fiind o măsură lipsită de proporționalitate prin raportare la situația care a creat-o¹¹. Curtea a respins excepția și a reținut că, prin prisma particularităților infracțiunilor de spălare a banilor și evaziune fiscală, reglementate de legile speciale, respectiv prin raportare la caracteristicile elementelor constitutive ale laturii obiective, la obiectul material care poate atinge valori foarte mari, la pericolul social foarte ridicat al faptelor incriminate și la prejudiciile provocate, obligativitatea instituirii măsurii asiguratorii apare ca fiind justificată¹².

În funcție de scopul pentru care sunt dispuse, măsurile pot viza atât bunurile suspectului, a inculpatului, a persoanei responsabile civilmente sau a altor persoane prevăzute de lege în proprietatea cărora se află bunurile, chiar dacă nu sunt părți sau subiecți procesuali principali în procesul penal. Există numeroase spețe în practica judiciară în care sunt indisponibilizate bunuri aflate în proprietatea unor persoane străine de procesul penal, dispunerea măsurilor asiguratorii fiind motivată de actele și lucrările dosarului din care reiese faptul că bunurile sunt folosite sau aparțin în fapt inculpaților¹³.

De exemplu, în cazul infracțiunii de spălare a banilor, este des întâlnită situația în care bunurile sunt achiziționate pe numele altor persoane, în scopul de a ascunde proveniența ilicită și de a crea o aparență de legalitate. Într-o speță, măsura sechestrului asigurator a fost instituită asupra unui autoturism aflat în proprietatea unei alte persoane decât cea a inculpatului, având în vedere existența unor indicii că bunul ar fi fost achiziționat din bani

⁹ România, Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, art. 11, *Monitorul Oficial al României*, nr. 672/2005.

¹⁰ România, Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, art. 50, *Monitorul Oficial al României*, nr. 589/18 iulie 2019.

¹¹ Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 102/2021, *Monitorul Oficial al României*, nr. 357/2021, https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2021/04/Decizie_102_2021.pdf

¹² Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 102/2021, par. 67–74, *Monitorul Oficial al României*, nr. 357/2021, https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2021/04/Decizie_102_2021.pdf

¹³ Curtea de Apel București, Secția a II-a Penală, Decizia nr. 241/2023, <https://www.rejust.ro/juris/623427e77>.

proveniți din săvârșirea de infracțiuni, iar proprietarul real al bunului ar fi inculpatul, trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor de trafic de persoane și spălare de bani¹⁴.

3. Noțiuni introductive privind valorificarea bunurilor sechestrate în cursul procesului penal

În cursul procesului penal, are loc verificarea periodică a legalității și temeiniciei măsurilor asiguratorii, iar în funcție de dinamica procesului pot fi formulate cereri de revocare sau înlocuire a măsurilor dispuse, însă, de regulă, bunurile asupra cărora au fost instituite măsurile procesuale rămân indisponibilizate până la soluționarea definitivă a cauzei.

O problemă actuală, întâlnită în practica judiciară, este generată de complexitatea cauzelor și supraaglomerarea activității judiciare, situații care determină, în anumite cauze, întinderea proceselor penale pe durate substanțiale de timp.

Dacă bunurile s-ar păstra întotdeauna până la finalizarea definitivă a cauzei, executarea efectivă la acel moment s-ar putea dovedi inefficientă, pe fondul deprecierii lor valorice determinată de fenomenul devalorizării, distrugerii și degradării în mod natural a bunurilor în timp. Pentru a preîntâmpina prejudicierea interesului general al comunității, dar și a interesului privat al persoanelor implicate în procesul penal, cadrul normativ în vigoare oferă posibilitatea valorificării bunurilor sechestrate înainte de soluționarea definitivă a cauzei.

Astfel, în procesul verbal de instituire a sechestrului, legiuitorul prevede obligativitatea includerii mențiunilor conform cărora părțile au fost încunoștințate privind posibilitatea de a solicita valorificarea bunurilor sechestrate, precum și faptul că, în cursul procesului penal, înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, bunurile mobile asupra cărora s-a instituit sechestrul asigurator pot fi valorificate de către organul judiciar chiar și fără consimțământul proprietarului, în condițiile prevăzute de lege¹⁵.

Bunurile sechestrate pot rămâne în posesia celui căruia îi aparțin, acesta având obligația de a nu le înstrăina sau greva, fiind afectat atributul dispoziției juridice și materiale. Prin instituirea sechestrului, pot fi afectate și atributele *usus* și *fructus* atunci când bunurile sechestrate sunt ridicate și predate pentru păstrare unor instituții specializate, ori atunci când au fost puse sub sigiliu și se desemnează un custode. Neîndeplinirea obligațiilor poate constitui infracțiune, codul penal¹⁶ în vigoare incriminând *ruperea de sigilii*¹⁷ și *sustragerea de sub sechestr*¹⁸.

Prin Legea nr. 318/2015¹⁹ a fost înființată *Agencia Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate* (ANABI), care în anumite condiții prevăzute de lege poate fi numită custode²⁰. Agenția îndeplinește, printre altele, și funcția de valorificare a bunurilor mobile și imobile sechestrate în procesul penal, care se poate realiza de către entități sau societăți

¹⁴ Curtea de Apel București, Secția a II-a Penală, Decizia nr. 770/R/2007, în C 77, pp. 525–526, cited in I. Neagu, M. Damaschin, și A.-V. Iugan, *Codul de Procedură penală adnotat* (București: Universul Juridic, 2018), 441–442.

¹⁵ România, *Noul Cod de Procedură Penală*, art. 253.

¹⁶ România, Legea nr. 286/2009, *Codul penal*.

¹⁷ România, *Codul penal*, art. 260.

¹⁸ România, *Codul penal*, art. 261.

¹⁹ *Monitorul Oficial al României*, nr. 961/2015.

²⁰ România, Legea nr. 318/2015, art. 28 alin. (1). La solicitarea procurorului sau a instanței de judecată, Agenția depozitează temporar și administrează bunurile mobile indisponibilizate a căror valoare individuală depășește, la momentul dispunerii măsurii asiguratorii, echivalentul în lei al sumei de 15.000 euro; în acest scop, Agenția este numită custode, în sensul [art. 252 alin. \(9\) din Legea nr. 135/2010](#), cu modificările și completările ulterioare.

specializate, prin intermediul executorilor judecătorești, de către organele fiscale, sau de către Agenție prin licitație publică²¹.

Evaluarea bunurilor se poate realiza prin angajarea unor evaluatori sau experți. O altă practică utilizată, atunci când natura și valoarea economică a bunurilor presupune alocarea unor resurse disproporționate, este evaluarea bunurilor prin raportare la prețul mediu practicat pe piața liberă pentru bunuri de categorie, cantitate și calitate similare. De exemplu, într-o speță, evaluarea s-a realizat prin raportare la prețul autovehiculelor cu aceleași specificații tehnice postate în anunțurile de pe site-ul www.olx.ro²².

4. Analiza cazurilor speciale de valorificare a bunurilor mobile și imobile sechestrate (Art. 252¹. CPP)

Legiuitorul reglementează diferite ipoteze juridice care pot conduce la valorificarea bunurilor indisponibilizate, fie la cererea sau acordul proprietarului, fie fără consimțământul acestuia, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții prevăzute de lege.

4.1 Cazuri speciale de valorificare a bunurilor imobile și mobile (Art. 252¹ alin. (1) CPP)

Prima situație reglementată de cadrul normativ în vigoare privește solicitarea proprietarului sau acordul expres al acestuia pentru valorificarea bunurilor sechestrate. Pentru a face o delimitare, trebuie menționat faptul că bunurile imobile pot fi valorificate înainte de soluționarea definitivă a cauzei doar la solicitarea sau doar cu acordul proprietarului, situațiile de excepție prevăzute de legiuitor pentru valorificarea fără acordul proprietarului vizează doar bunurile mobile. Este de înțeles în contextul în care bunurile imobile nu sunt supuse unui același nivel de uzură și depreciere ca în cazul bunurilor mobile, ba mai mult, pe termen lung, piața imobiliară tinde să fie într-o continuă creștere. Dispozițiile au fost introduse recent prin Legea 214/2023²³, iar înainte de introducerea acestor reglementări nu exista temei legal pentru a se dispune valorificarea bunurilor imobile înainte de soluționarea definitivă a cauzei.

4.2 Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile (Art. 252¹. alin. (2) CPP)

Legislația în vigoare reglementează situații excepționale în care bunurile mobile pot fi valorificate chiar și în lipsa acordului proprietarului, dacă sunt îndeplinite anumite condiții prevăzute în cuprinsul art. 252¹ alin. (2) CPP.

În cuprinsul dispozițiilor legale indicate legiuitorul a prevăzut expres anumite situații juridice în care este posibilă valorificarea fără acordul proprietarului, precum devalorizarea cu cel puțin 40% a bunurilor în decurs de un an de la instituirea sechestrului sau expirarea termenului de garanție.

De asemenea, au fost reglementate situațiile în care sechestrul este instituit asupra anumitor categorii de bunuri, precum animale sau păsări vii, produse inflamabile sau petroliere, masă lemnoasă și materiale lemnoase, produse farmaceutice și materiale sanitare. Având în vedere faptul că anumite bunuri sunt prin natura lor perisabile sau sunt dificil de conservat și depozitat, este necontestabilă necesitatea valorificării acestora în vederea conservării valorii patrimoniale.

²¹ România, Legea nr. 318/2015, art. 29².

²² Tribunalul Dâmbovița, Secția Penală, Încheiere finală camera preliminară nr. 4/2024, <https://www.rejust.ro/juris/86995d494>.

²³ Monitorul Oficial al României, nr. 634/11 iulie 2023.

Există însă o anumită categorie de bunuri, respectiv cea a autovehiculelor, cu privire la care, deși se instituie frecvent măsura sechestrului asigurator, în practica judiciară sunt întâlnite multiple problemele în aplicarea eficientă a dispozițiilor aferente instituției valorificării.

Autovehiculele prezintă prin natura lor un grad ridicat de devalorizare în timp, motiv pentru care legiuitorul a intervenit prin Legea nr. 230/2022²⁴ și a introdus noi reglementări, în vederea creșterii eficienței procedurii valorificării bunurilor indisponibilizate.

Anterior introducerii noilor modificări legislative, singurele temeiuri care puteau fi invocate în cererile de valorificare a autovehiculelor erau literele a) și d), ambele însă cu anumite deficiențe în aplicarea practică.

Deși prevederile legale din cuprinsul literei a) par a fi aparent posibil aplicabile în spețele privind valorificarea autovehiculelor aflate sub imperiul măsurii sechestrului asigurator, invocarea acestui temei legal nu prezintă avantaje practice. Această situație poate fi invocată doar după o reevaluare a autovehiculelor, care să indice o depreciere de minim 40% prin raportare la valoarea acestuia din momentul instituirii măsurii sechestrului, condiție ce ar putea fi îndeplinită doar după o perioadă îndelungată de timp în care bunul a fost indisponibilizat și neutilizat, fiind cel mai probabil nefuncțional și într-o stare de degradare accentuată, ce ar face ineficientă valorificarea lui.

Există multiple spețe în practica judiciară în care au fost formulate propuneri motivate de valorificare a autoturismelor sechestrate întemeiate în drept de dispozițiile legale prevăzute de litera d), respinse pe motiv că nu s-a făcut dovada disproporționalității dintre cheltuielile de administrare și depozitare în raport de valoarea autoturismelor. De exemplu, deși în motivare s-a arătat că autoturismul nu era depozitat într-un spațiu acoperit și ferit de intemperiiile vremii și bunul se afla într-un proces continuu de depreciere și lipsit de mentenanța obligatorie, cererea a fost respinsă deoarece IPJ nu făcut dovada costurilor de întreținere și de depozitare, situație în care caracterul disproporționat nu putea fi stabilit²⁵.

Într-o altă speță, deși ANABI a făcut dovada cheltuielilor de administrare în cuantum de 3000 de lei pe an pentru trei autoturisme de lux, două mașini marca BMW și un Porsche, instanța a considerat că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de legiuitor, deoarece custodele nu a procedat la o nouă evaluare a autoturismelor, pentru a se putea stabili dacă cheltuiala este sau nu disproporționată²⁶.

Prin raportare la aceste date, putem trage concluzia că valorificarea autoturismelor în temeiul literei d) prezintă probleme de aplicare practică, având în vedere improbabilitatea ca un cuantum de 3000 de lei al cheltuielilor de întreținere și depozitare să prezinte un caracter disproporționat prin raportare la valoarea unor autoturisme de lux, care pot valora zeci sau chiar sute de mii de euro și care deși suferă deprecieri semnificative prin trecerea timpului, acestea ar putea fi valorificate abia după trecerea unui interval lung de timp și o devalorizare de minim 40%, pentru a putea fi incidente dispozițiile literei a).

4.3 Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile (Art. 252¹ alin. (3) CPP)

O altă reglementare legală privește situația în care proprietarul unui autovehicul nu poate fi identificat (de exemplu a fost găsit un autovehicul abandonat), iar valorificarea nu se

²⁴ Monitorul Oficial al României, nr. 734/21 iulie 2022.

²⁵ Tribunalul Dâmbovița, Secția Penală, Încheiere finală camera preliminară nr. 4/2024, <https://www.rejust.ro/juris/86995d494>.

²⁶ Curtea de Apel Constanța, Secția Penală, Încheiere finală camera de consiliu nr. 102/2024, <https://www.rejust.ro/juris/23d74879e>.

poate realiza conform dispozițiilor art. 252¹ alin. (2) CPP. Sunt mai multe condiții care trebuie să fie îndeplinite cumulativ, respectiv folosirea bunurilor în orice mod la săvârșirea unei infracțiuni și trecerea unei perioade de un an sau mai mare de la momentul instituirii măsurii asiguratorii. Având în vedere obligativitatea îndeplinirii cumulative a acestor condiții, dispozițiile legale nu sunt incidente frecvent în practică, în special din cauza condiției impuse de legiuitor privind caracterul necunoscut al proprietarului autovehiculului, situație mai rar întâlnită.

4.4 Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile (Art. 252¹ alin. (3)¹ CPP)

Având în vedere unele dificultăți de aplicare în practică și lipsa de eficiență a dispozițiilor legale privind valorificarea bunurilor fără consimțământul proprietarului, legiuitorul a intervenit prin Legea 230/2022²⁷ și a introdus o nouă ipoteză juridică.

Consider că introducerea acestor dispoziții legale este de bun augur, în sensul că oferă posibilitatea organelor judiciare de a obține valorificarea mijloacelor de transport care prin natura lor se devalorizează semnificativ cu trecerea timpului, fiind astfel evitate situațiile din practica judiciară în care se impunea o devalorizare de 40% a autovehiculului sau dovedirea unor cheltuieli disproporționate de întreținere și depozitare față de valoarea autoturismelor, a căror valoare depășea cu mult sumele cheltuite de organele competente în acest scop.

Astfel, într-o speță, deși proprietarul nu și-a dat acordul pentru valorificarea bunului și nu erau îndeplinite condițiile de la 252¹ alin. (2) lit. d) CPP, întrucât depozitarea nu necesita la respectivul moment procesual cheltuieli disproporționate prin raportare la valoarea bunului, a fost dispusă valorificarea în baza dispozițiilor art. 252¹ alin. 3)¹, introduse recent de legiuitor.

Totuși, chiar și în această situație instanța poate respinge propunerea motivată de valorificare a bunurilor sechestrate, în cazul în care nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute de legiuitor. Astfel, regăsim în practica judiciară o speță în care instanța a considerat că inculpaților nu le-a fost pus în vedere să consemneze sumele în quantum egal cu valoarea bunurilor sechestrate, iar având în vedere faptul că dispozițiile legale au fost introduse în anul 2023, iar instituirea sechestrului s-a realizat în anul 2022, anterior intrării în vigoare a noilor dispoziții legale, a pretinde inculpaților actul de conduită în lipsa unei atenționări ferme din partea organelor judiciare apare ca fiind excesivă²⁸.

Un aspect foarte important reiese din analiza dispozițiilor art. 252¹ alin. (3)¹ CPP, conform cărora valorificarea în împrejurările descrise de legiuitor este o facultate și nu o obligativitate, legiuitorul folosind expresia „*pot fi valorificate*”. Astfel, chiar dacă se consideră a fi îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute de textul legal, instanța poate respinge ca neîntemeiată solicitarea de valorificare, dacă apreciază că măsura nu este oportună și necesară²⁹.

5. Analiza procedurii de valorificare a bunurilor sechestrate în cursul procesului penal

ANABI (*Agencia Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate*) este instituția responsabilă de administrarea și ținerea evidențelor sumelor de bani care fac obiectul

²⁷ România, Legea nr. 230/2022.

²⁸ Curtea de Apel Constanța, Secția Penală, Încheiere finală camera de consiliu nr. 102/2024, <https://www.rejust.ro/juris/23d74879e>.

²⁹ Tribunalul Dâmbovița, Secția Penală, Încheiere finală camera preliminară nr. 4/2024, <https://www.rejust.ro/juris/86995d494>.

sechestrului sau a sumelor de bani obținute în urma valorificării bunurilor³⁰. În ipoteza valorificării bunurilor indisponibilizate, sechestrul asigurator se strămută asupra sumei de bani obținute, ce este depusă într-un cont deschis de ANABI, care include subconturi deschise pe numele fiecărei persoane fizice sau juridice vizate de măsurile de indisponibilizare. Foarte important este faptul că sumele depuse în aceste conturi sunt purtătoare de dobânzi³¹.

O problemă evidențiată de ANABI în cadrul raportului său anual privește dificultățile întâlnite în practică, iar prima dintre acestea privește faptul că „*cererile vizează în multe cazuri bunuri vechi, aflate în stare de degradare sau indisponibilizate pentru o perioadă îndelungată, (de exemplu peste 7 ani), iar gradul de interes pentru achiziția unor astfel de bunuri este scăzut, fapt ce determină organizarea de licitații publice succesive, cu consecința reducerii prețului de valorificare*”³².

De exemplu, într-o speță, inculpatul a solicitat valorificarea a trei autoturisme de lux care erau indisponibilizate de 8 ani de zile, respectiv din anul 2015. Instanța de fond a respins solicitarea inculpatului, deși bunurile suferise o devalorizare de peste 50.000 de euro, pe motiv că nu s-a făcut dovada că vehiculele erau depozitate în condiții improprii, că întreținerea acestora necesită cheltuieli disproporționate în raport de valoare bunurilor sau că prin nevalorificare sunt prejudiciate interesele părții. O soluție absurdă, corectată de instanța de control judiciar cu ocazia soluționării contestației formulate de către inculpați, având în vedere existența acordului proprietarului, situație în care acestuia nu îi revine sarcina probei și nu sunt necesare îndeplinirea unor condiții suplimentare³³.

Deși procesul penal începuse de aproximativ 8 ani de zile, cauza încă se afla în faza de cameră preliminară, iar înainte de intervenția Curții Constituționale prin Decizia nr. 11/2023³⁴ și a legiuitorului prin Legea 214/2023, cadrul normativ nu prevedea posibilitatea valorificării bunurilor în această fază procesuală. Instanța de contencios constituțional a reținut că prin această lacună legislativă proprietarul bunului era lipsit de un mijloc procesual de apărare a drepturilor și intereselor sale procesuale, absolut necesar în vederea conservării dreptului de proprietate privată. Ulterior, legiuitorul a intervenit prin Legea 214/2023 și a rectificat această omisiune.

Conform legislației în vigoare, în absența unor oferte concrete în cadrul primei licitații organizate la prețul de evaluare, la următoarea licitație prețul este diminuat cu 25%, iar în cadrul celei de a treia licitații prețul este diminuat cu 50%.³⁵ Astfel, poate fi afectată încrederea proprietarilor în eficiența procedurii de valorificare a bunurilor mobile sechestrate prin intermediul licitațiilor publice, având în vedere probabilitatea ca bunurile să fie vândute la un preț subevaluat.

Într-o astfel de situație este prejudiciat atât interesul general cât și cel particular, deoarece sumele de bani obținute sunt în mod substanțial diminuate și implicit există riscul să nu poată fi satisfăcut pe deplin scopul pentru care au fost indisponibilizate bunurile (în vederea confiscării speciale sau extinse, reparării prejudiciului, pentru plata amenzii sau plata cheltuielilor judiciare). Pe cale de consecință, există posibilitatea ca statul să nu obțină

³⁰ România, Legea nr. 318/2015, art. 27 alin. (1).

³¹ România, Legea nr. 318/2015, art. 27 alin. (5).

³² Ministerul Justiției, Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, *Raport anual de activitate, 2022*, 29. <https://anabi.just.ro/storage/uploads/60c5a8d8-acda-411f-b992-e964d99e0c33/Raport-anual-ANABI-2022.pdf>.

³³ Curtea de Apel București, Secția a II-a Penală, Decizia nr. 241/2023, <https://www.rejust.ro/juris/623427e77>

³⁴ *Monitorul Oficial al României*, nr. 503/2023.

³⁵ România, Legea nr. 318/2015, art. 29⁸.

sumele de bani necesare atingerii scopului pentru care a fost dispusă măsura, iar inculpatul să fie nevoit să suporte diferențele pentru a putea acoperi sumele datorate în urma pronunțării unei hotărâri judecătorești definitive.

Un alt argument care poate fundamenta decizia persoanelor vizate de măsurile asiguratorii de a refuza valorificarea bunurilor sechestrate contă în atitudinea procesuală a acestora de a își susține cu vehemență nevinovăția. Un aspect foarte important, consacrat atât de Curtea Constituțională cât și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, este faptul că instituirea măsurilor asiguratorii nu afectează sub nicio formă prezumția de nevinovăție³⁶, care subzistă până la pronunțarea unei soluții definitive în cauză, rolul acestor măsuri fiind doar unul provizoriu și preventiv, prin care se urmărește conservarea valorilor patrimoniale până la finalizarea procesului. Implicit, recurgerea la procedura valorificării bunurilor indisponibilizate nu are sub nicio formă efectul unui act de recunoaștere a acuzațiilor aduse și fără echivoc nu produce niciun fel de consecință cu privire la modul cum va fi soluționat fondul cauzei.

Este întâlnită în practica judiciară o situație în care instanța a optat în favoarea valorificării bunurilor sechestrate de către inculpat, la valoarea pieței, sub supravegherea organelor fiscale³⁷. În concret, în cursul urmăririi penale, inculpatul și-a dat acordul în sensul valorificării bunurilor prin vânzarea acestora la prețul pieței, sub supravegherea organelor fiscale. Instanța investită a îmbrățișat argumentele care au stat la baza acestei solicitări, în sensul că vânzarea bunurilor mobile sechestrate prin intermediul organelor fiscale ar fi diminuat în mod evident sumele ce ar fi putut fi obținute prin vânzarea la prețul pieței. O optică corectă și eficientă, având în vedere că prin acest mod se evită diminuarea valorii bunurilor ca urmare a valorificării prin intermediul organelor fiscale, iar în același timp sunt eliminate cheltuielile pe care organele fiscale le fac cu ocazia derulării procedurilor de valorificare.

În speța prezentată bunurile sechestrate erau produse multiple care ar fi trebuit vândute en-gros, la un preț subevaluat față de o vânzare cu amănuntul practică pe piața de desfacere, însă, apreciez că o astfel de procedură ar putea fi legiferată în mod distinct și aplicată în practică și cu privire la alte categorii de bunuri, cum ar fi de exemplu autovehiculele.

6. Propunere de lege ferenda

Având în vedere speța expusă anterior, cu titlu de *lege ferenda*, consider oportună reglementarea unei proceduri specifice care să permită proprietarului să valorifice personal bunurile sale aflate sub imperiul măsurii sechestrului asigurator cu încuviințarea instanței și sub supravegherea ANABI.

Apreciez că instanța investită cu o propunere motivată de valorificare a bunurilor sechestrate ar putea evalua, în raport de circumstanțele persoanele ale proprietarului, de gravitatea faptei care face obiectul procesului penal, precum și de natura bunului, oportunitatea încuviințării vânzării bunului de către proprietar, sub supravegherea ANABI.

³⁶ Curtea Constituțională a României, *Decizia nr. 102 din 17 februarie 2021*, par. 69, https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2021/04/Decizie_102_2021.pdf.

³⁷ Tribunalul București, Secția I Penală, Încheierea din 13 octombrie 2016, cited in I. Neagu, M. Damaschin, și A.-V. Iugan, *Codul de Procedură penală adnotat* (București: Universul Juridic, 2018), 450–451.

Vânzarea ar putea avea loc în anumite condiții prestabilite, într-o anumită durată de timp determinată, într-un anumit interval de preț stabilit printr-o evaluare sau prin raportare la valoarea bunurilor de același gen, calitate și cantitate comercializate pe piața liberă.

Apreciez că printr-o astfel de procedură, care să permită vânzarea directă, înainte de începerea procedurii de vânzare prin intermediul licitației publice, s-ar putea realiza o mai bună și eficientă aducere la îndeplinire a scopului instituției valorificării bunurilor sechestrate în cursul procesului penal, prin simplificarea procedurilor, extinderea adresabilității și a posibilităților de valorificare, stimularea încrederii proprietarilor bunurilor în procedura valorificării, creșterea veniturilor rezultate din valorificarea bunurilor mobile sechestrate și reducerea costurilor de organizare a licitațiilor publice.

Concluzii

În asentiment cu doctrina de specialitate, apreciez că este esențial ca măsurile asiguratorii să respecte exigențele de necesitate și proporționalitate, iar dispunerea acestora să nu se fundamenteze pe simpla existență a unui proces penal, fiind necesară identificarea și probarea unui potențial pericol de ascundere, distrugere, înstrăinare sau sustragere a bunurilor

care pot face obiectul confiscării speciale sau extinse, ori care pot servi la executarea pedepsei amenzii, cheltuielilor judiciare sau reparării pagubei produse prin infracțiune.

Excepțiile de la această regulă sunt situațiile în care legiuitorul prevede obligativitatea luării măsurilor asiguratorii. De exemplu, în cazul infracțiunii de spălare a banilor, pericolul obiectiv prevăzut de legiuitor este inclus în conținutul constitutiv al infracțiunii, iar acțiunile de ascundere și disimulare a originii ilicite a bunurilor sunt asimilate scopului infracțional.

Sistemul judiciar se confruntă cu un număr considerabil de dosare penale aflate în lucru la Parchete sau pe rolul instanțelor de judecată, iar complexitatea cauzelor poate atrage, în anumite situații, dificultăți în soluționarea cu celeritate și într-un termen rezonabil, astfel că pronunțarea unei soluții definitive poate interveni după perioade lungi de timp, iar implicit bunurile indisponibilizate să sufere o depreciere substanțială de valoare prin trecerea timpului.

Instituțiile de drept prezentate în cuprinsul acestui articol experimentează în ultimii ani transformări legislative intervenite în scopul creșterii eficienței măsurilor sechestrului asigurator și valorificării bunurilor sechestrate. Se poate observa impactul pozitiv al acestui demers legislativ din analiza raporturile anuale ale ANABI, unde se poate constata o creștere semnificativă de la an la an a bunurilor indisponibilizate, confiscate și valorificate.

Totuși, apreciez că eficiența instituțiilor analizate poate fi îmbunătățită prin digitalizarea licitațiilor publice, elaborarea unei platforme de vânzări dedicate, precum și prin reglementarea unei proceduri specifice care să permită proprietarului să valorifice personal bunurile aflate sub imperiul măsurii sechestrului asigurator, cu încuviințarea instanței de judecată și sub supravegherea ANABI.

De asemenea, este necesară o politică de conștientizare cu privire la scopul instituției valorificării bunurilor mobile sechestrate în procesul penal, prin care se urmărește conservarea valorii patrimoniale, fără a se aduce atingere prezumției de nevinovăție.

Un aspect foarte important în economia analizei eficienței instituției valorificării bunurilor mobile sechestrate este faptul că sumele de bani obținute sunt depuse în conturi speciale, purtătoare de dobânzi. Această sumă de bani nu este afectată de fenomenul devalorizării, distrugerii și degradării în timp care afectează bunurile mobile, iar prin

raportare la dobânda generată, reușește într-o anumită proporție să țină pasul cu un alt fenomen cu efect de devalorizare, respectiv inflația.

Astfel, solicitarea proprietarului sau consimțământul oferit în vederea valorificării bunurilor sechestrare în cursul procesului penal nu afectează prezumția de nevinovăție, nici posibilitatea de a formula cereri de ridicare a sechestrului asigurator în situația în care temeiurile care au stat la baza luării acestor măsuri au încetat ori nu mai sunt îndeplinite condițiile de necesitate și proporționalitate. Pe cale de consecință, în situația obținerii unei soluții favorabile, proprietarului bunului îi va fi restituită suma de bani obținută în urma valorificării, în locul unui bun mobil care poate suferi deteriorări substanțiale și o devalorizare accentuată prin trecerea timpului.

În lumina aspectelor prezentate, este esențială creșterea eficienței instituției valorificării bunurilor sechestrare în cursul procesului penal, pentru protejarea interesului general al statului, dar și a interesului particular al părților implicate în procesul penal, prin conservarea valorilor patrimoniale indisponibilizate.

References

- Crișu, Anastasiu. *Drept procesual penal. Partea generală*. Ediția a 5-a, revizuită și actualizată. București: Hamangiu, 2021.
- Curtea Constituțională a României. *Decizia nr. 102/2021. Monitorul Oficial al României*, nr. 357/2021. https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2021/04/Decizie_102_2021.pdf
- Curtea Constituțională a României. *Decizia nr. 902/2015. Monitorul Oficial al României*, nr. 189/2016. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/176573>
- Curtea de Apel București. Secția a II-a Penală. *Decizia nr. 241/2023*. <https://www.rejust.ro/juris/623427e77>
- Curtea de Apel Constanța. Secția Penală. *Încheiere finală camera de consiliu nr. 102/2024*. <https://www.rejust.ro/juris/23d74879e>.
- Înalta Curte de Casație și Justiție. *Decizia nr. 19/2017. Monitorul Oficial al României*, nr. 953/2017. <https://www.iccj.ro/2017/10/16/decizia-nr-19-din-16-octombrie-2017/>
- Înalta Curte de Casație și Justiție. Secțiunile Unite. *Hotărârea nr. 2/2020*. București, 2020. <https://www.iccj.ro/wp-content/uploads/2021/06/Hotararea-2-2020.pdf>.
- Iugan, Andrei-Viorel. *Măsurile procesuale*. București: C. H. Beck, 2023.
- Mateuț, Gh. *Procedură penală. Partea generală*. București: Editura Universul Juridic, 2019. Citat în Crișu, Anastasiu. *Drept procesual penal. Partea generală*. Ediția a 5-a, revizuită și actualizată. București: Editura Hamangiu, 2021.
- Ministerul Justiției. Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate. *Raport anual de activitate*. 2022.
- Monitorul Oficial al României*. Nr. 503/2023.
- Monitorul Oficial al României*. Nr. 634/11 iulie 2023.
- Monitorul Oficial al României*. Nr. 734/21 iulie 2022.
- Monitorul Oficial al României*. Nr. 767/2003.
- Monitorul Oficial al României*. Nr. 961/2015.
- Neagu, I., M. Damaschin, și A.-V. Iugan. *Codul de Procedură penală adnotat*. București: Universul Juridic, 2018.
- România. *Codul penal*.
- România. *Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*. *Monitorul Oficial al României*, nr. 589/18 iulie 2019.
- România. *Legea nr. 230/2022*.

România. *Legea nr. 286/2009, Codul penal.*

România. *Legea nr. 318/2015.*

România. *Noul Cod de Procedură Penală.*

Tribunalul Dâmbovița. Secția Penală. *Încheiere finală camera preliminară nr. 4/2024.*

<https://www.rejust.ro/juris/86995d494>